

ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ УГОДИ ПРО АСОЦІАЦІЮ МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ЄС

І. В. Ус, головний консультант відділу нових викликів
центру зовнішньополітичних досліджень Національного інституту
стратегічних досліджень

В аналітичній записці розглянуті передумови вдосконалення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. На цій основі запропоновано подальші кроки уряду України щодо визначення позиції на переговорах з ЄС із зазначеного питання. Акцентовано увагу на необхідності розроблення і погодження з ЄС формату участі України у провідних ініціативах, які розробляються ЄС, із перспективою подальшого зближення у цих сферах.

Рекомендації.

1. Кабінету Міністрів України:

1.1. Створити робочу групу з підготовки пропозицій стосовно вдосконалення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС з урахуванням практичного досвіду її реалізації, включивши до її складу зокрема, представників провідних аналітичних центрів, що займаються цим питанням.

1.2. Провести публічне обговорення пропозицій стосовно вдосконалення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

1.3 Розробити та погодити з ЄС розширені обсяги квот, які вступлять в силу після завершення дії додаткових квот.

1.4. Розробити та внести до Верховної Ради України законопроект про внесення змін до Закону України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI щодо:

доповнення статті 91 вимогою щодо включення до пояснювальної записки до законопроектів, що розглядаються Верховною Радою України, обґрунтування їх впливу на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС;

доповнення частини першої статті 93 та статті 103 вимогою щодо проведення

експертизи законопроектів на предмет їх відповідності Угоді про асоціацію між Україною та ЄС.

1.5. Забезпечити супроводження у Верховній Раді України законопроектів, спрямованих на виконання умов Угоди про асоціацію з ЄС, зокрема шляхом звернення до Президента України з клопотанням, відповідно до частини четвертої статті 25 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» від 27 лютого 2014 року № 794-VII, про визначення таких законопроектів невідкладними.

Відповідно до частини 5 статті 479 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, сторони можуть доповнювати цю Угоду шляхом укладення окремих угод у будь-якій галузі, що належить до сфери її дії. Крім того, відповідно до частини першої статті 481 цієї Угоди сторони здійснюють всебічний огляд досягнення цілей Угоди через п'ять років з дати набрання нею чинності, а також у будь-який інший час за взаємною згодою сторін.

Попри те, що Угода про асоціацію між Україною та ЄС набула чинності у повному обсязі 1 вересня 2017 р., а отже її перегляд можливий не раніше 1 вересня 2022 р., фактичне виконання її складових розпочалося значно раніше, що дає підстави до завершення п'ятирічного періоду вносити зміни до цієї Угоди. На практиці протягом останніх років були внесені зміни до додатків до цієї Угоди, що не потребувало ратифікації країнами-членами ЄС. Потреба оновлення додатків до Угоди є очевидною через те, що законодавство ЄС значно еволюціонувало з часів завершення переговорів між Україною і ЄС щодо Угоди про асоціацію (2011 р.). Починаючи з 2018 р. вже було чотири випадки внесення змін до додатків:

- уточнення розрахунку термінів у Додатку I-A (тарифний графік) (2018 р.);
- зміни порогових значень у Додатку XXI (державні закупівлі) (2018 р.);
- оновлення зобов'язань та посилення моніторингу у Додатку XXVII (енергетика) (2019 р.);
- зміни тарифних квот на м'ясо птиці у Додатку I-A (тарифний графік) (2019 р.).

Особливо слід відзначити ініційоване ЄС оновлення Додатку I-A у частині тарифних квот на м'ясо птиці. Цей прецедент може стати підставою для ініціювання змістовного оновлення у напрямі подальшої лібералізації всіх інших наявних тарифних квот. Адже з моменту завершення переговорів про Угоду про асоціацію також відбулися значні зміни в економіці України, що вимагають оновлення Угоди, у першу чергу саме у її тарифній частині. Шосте засідання Ради асоціації Україна-ЄС, яке відбулось 28 січня 2020 р. у Брюсселі, показало, що ЄС не готовий до поглиблення лібералізації та надання додаткових можливостей експортерам з України. Водночас ЄС продемонстрував готовність подальшого

оновлення додатків до Угоди.

Зміни можливі за наступними напрямками:

- гармонізація технічних регламентів для промислових товарів з метою спрощення процедур сертифікації для українських промтоварів та укладення Угоди АСАА;
- інтеграція енергосистеми України до єдиного європейського ринку електроенергетик;
- спрощення митних процедур;
- ad hoc адаптація законодавства і стандартів ЄС у сфері цифрових технологій.

Проте Україні слід мати власні пропозиції стосовно змін до Угоди про асоціацію, які можуть виходити за рамки окреслені ЄС. Враховуючи суспільну значимість Угоди про асоціацію доцільно провести публічне обговорення таких змін з представниками громадянського суспільства, насамперед організацій, які займаються моніторингом виконання Угоди про асоціацію.

У результаті такого публічного обговорення слід визначити, як оновити положення Угоди про асоціацію так, щоб вони сприяли забезпеченню більш ефективного досягнення цілей цієї Угоди. Загалом слід розглянути можливість не лише оновлення (подальшої лібералізації) тарифних положень, але й посилення двосторонніх зобов'язань стосовно секторальної інтеграції.

Зокрема, в торговельній сфері доцільно оновити Додатки 1-A – 1-D з метою прискорення лібералізації взаємного доступу на ринки та розширення тарифних квот з урахуванням динаміки торгівлі між Україною та ЄС у 2017-2019 рр. Крім того, потребує оновлення Додаток III (“Список законодавства для адаптації”) з метою регламентації приїзду оціночної місії ЄС до України, направленої на визначення готовності України до підписання Угоди про оцінку відповідності та прийнятність промислових товарів (АСАА).

В сфері юстиції доцільно доповнити Главу III “Юстиція, свобода та безпека” новим додатком, який би конкретизував пріоритети співпраці правоохоронних органів та індикатори реформ у сферах юстиції та боротьби з корупцією. Серед іншого, це дозволить досягнути домовленість про моніторинг виконання Україною зобов'язань за допомогою інструментів EU Justice Scoreboard та EU Anti-Corruption Report.

В частині інтеграції до Єдиного цифрового ринку ЄС доцільно внести зміни до Доповнення XVII-3 (“Правила, що застосовуються до телекомунікаційних послуг”) Додатку XVII з метою приведення його у відповідність з новим Європейським Кодексом електронних комунікацій.

Окрім цього необхідне оновлення додатків XXX (з можливим включенням директив у сфері відходів, шуму, хімічних речовин й добробуту тварин) та XXXI (з урахуванням зобов'язань за Паризькою угодою).

Крім оновлення додатків до Угоди про асоціацію Україні слід погодити з ЄС

формат участі України у провідних ініціативах, які розробляються ЄС із перспективою подальшого зближення у цих сферах. ЄС переносить акцент на якісно інші, інноваційні завдання свого порядку денного, який він намагається просувати на глобальному рівні.

У цьому контексті Україні важливо продемонструвати свою спроможність стати адекватним партнером. Насамперед йдеться про масштабну ініціативу "Європейська зелена угода", яка направлена на те, щоб зробити Європу першим у світі вуглецево-нейтральним континентом до 2050 року. Реалізація цієї ініціативи буде забезпечена регуляторною і фінансовою допомогою європейській промисловості і агросектору вчасно адаптуватися до економічних наслідків світової кліматичної кризи і в такий спосіб ефективно захиститися від конкуренції з боку виробників з інших країн.

Також ЄС розробляє новий інтегральний підхід до регулювання цифрових технологій та антимонопольної політики, покликаний дати цілісну відповідь на виклики провідним представникам європейської індустрії з боку конкурентів з США та Китаю. Україні слід долучитися до розроблення цього інтегрального підходу.

У частині внутрішніх завдань, Україні слід дати сигнал ЄС, що виконання Угоди про асоціацію залишається пріоритетом вітчизняної політики. Матеріальним підтвердженням цьому можуть стати зміни до вітчизняного законодавства, направлені на збільшення ролі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Насамперед це стосується обов'язковості вимоги проведення перевірки всіх законодавчих актів на відповідність Угоді про асоціацію між Україною та ЄС та визначення законопроектів, направлених на виконання цієї Угоди як невідкладних.